

АНДРЕЕВ (УРХИ) НАУМ АНДРЕЕВИЧ

04.12.1891 – 01.09.1984

Чёлхеçे, күçаруçä, халäх сäмахлäхэн тёпчевçи

Чăваш Республикин Элĕк районне кĕрекен Ехремкасси ялĕнче çуралнă. Элĕкри икĕ класлă шкулта вĕреннĕ. 1913 çулта арçын ачасен Чёмпёр гимназийĕнче экстерн йĕркипе экзамен тытса учитель ятне тивĕçнĕ. Пĕрремеш тĕнче вăрçи çулёсенче çарта пулнă.

1918 çулта Хусан кĕпĕрне совечĕ sumañchi чăваш пайĕнче тăлмачра ёçлеме пуçланă, çав хушăрах ял хуçалăх техникумĕнче вĕреннĕ. 1920 ç. Шупашкара куçса килсе «Шурăмпуç» журнала редакциленĕ, тĕрлĕ вăхăтра тĕп куçару комиссийĕнче, «Канаш» хаçат редакцийĕнче, «Чăваш ялĕ» журнал секретариатĕнче, кĕнеке издавательствинче ёçленĕ.

1940–1943 çулсенче Чăваш АССР Аслă Канашэн куçаруçинче тăрăшнă. 1944–1956 çç. Чăваш АССР Министрсен Совечĕ sumañchi чёлхе, литература тата истори наука тĕпчев институчĕн чёлхе секторĕн ёслăлăх сотрудникĕ пулнă, словарь хатĕрлес ёце хутшăннă, лексикăпа грамматикăна тĕпчесе чылай ёç çырнă.

1968 çулта Чăваш патшалăх университечĕн дипломне алла илнĕ.

Н.А. Андреев вырăсларан чăвашла тĕрлĕ вĕрену кăларăмĕпе ял хуçалăх кĕнекине, нумай популярлă ёслăлăх хайлăвĕпе илемлĕ литература произведенине куçарнă.

Тĕпчевçен кун—çулĕ Шупашкар хулинче вĕçленнĕ.

Чăваш АССРĕн культурăн тава тивĕçлĕ ёçченĕ (1966 ç.).

Уйрäm кăларăмĕсем

Чăваш чёлхин стилистики: (Очеркsem). Шупашкар: Чăвашгосиздат, 1958–1966.

1—мĕш пайĕ. 1958. 216 c.

2—мĕш пайĕ. Морфологи. 1964. 184 c.

3—мĕш пайĕ. Синтаксис. 1966. 180 c.

Чăваш чёлхин лексикологийĕ. Шупашкар: Чăвашгосиздат, 1961. 160 c.

* * *

Русско—чувашикий словарь общественно—политиçеских терминов. Чебоксары: Чувашгосиздат, 1960. 107 c.

Статийсем

Чёлхене илемлĕ те витĕмлĕ тумалли хатĕрсемпе майсем // Чăваш сăввипе чёлхе стилĕ çинчен: Ст. пуххи / Чăваш АССР Министрсен Совечĕ sumañchi чёлхе, лит., истори тата экономика наука тĕпчев ин—çе. Шупашкар, 1957. С. 147–149.

* * *

Аффиксы чувашского языка // Записки / НИИ яз., лит. и истории при Совете Министров Чуваш. АССР. Чебоксары, 1952. Вып. 6. С. 166–195.

Ядро основного словарного фонда чувашского языка // Записки / НИИ яз., лит. и истории при Совете Министров Чуваш. АССР. Чебоксары, 1953. Вып. 8. С. 49–166.

О характере заимствований в чувашском языке // Ученые записки / НИИ яз., лит. и истории при Совете Министров Чуваш. АССР. Чебоксары, 1955. Вып. 12. С. 75–121.

Чувашские порядковые числительные в сравнении с порядковыми числительными булгарских намогильных надписей // Ученые записки / НИИ яз., лит. и истории при Совете Министров Чуваш. АССР. Чебоксары, 1956. Вып. 14. С. 236–245.

Имя прилагательное // Материалы по грамматике современного чувашского языка: Сб. ст. / НИИ яз., лит. и истории при Совете Министров Чуваш. АССР. Чебоксары, 1957. С. 62–106.

Имя существительное // Там же. С. 5–61.

Имя числительное // Там же. С. 107–123.

Местоимение // Там же. С. 124–150.

Данные языка к вопросу о происхождении чуваш // О происхождении чувашского народа: Сб. ст. / НИИ яз., лит. и истории при Совете Министров Чуваш. АССР. Чебоксары, 1957. С. 48–70.

К вопросу о создании исторической лексикологии // Чувашский язык, литература и фольклор: Сб. ст. / НИИ при Совете Министров Чуваш. АССР. Чебоксары, 1974. Вып. 3. С. 3–20.

Иранско-чувашские этнокультурные и языковые параллели // Чувашский язык и культура: Тр. / НИИ при Совете Министров Чуваш. АССР. Чебоксары, 1975. Вып. 59. С. 91–113.

Иранская сословная терминология и отражение ее в чувашской ономастике // Проблемы исторической лексикологии чувашского языка: Тр. / НИИ яз., лит., истории и экономики при Совете Министров Чуваш. АССР. Чебоксары, 1980. Вып. 97. С. 14–19.

Ирано-чувашские этнические и культурные связи по данным ономастики // Исследования по этимологии и фразеологии чувашского языка: Тр. / НИИ яз., лит., истории и экономики при Совете Министров Чуваш. АССР. Чебоксары, 1980. Вып. 98. С. 22–48.

Пурнäçёпе ёçё-хёлэ

Юрьев М. Чёлхене лайäхрах пёлес тесен... / М. Юрьев // Коммунизм ялавё. 1966. 18 окт. Рец.: Чаваш чёлхин стилистики: (Очеркsem). Шупашкар: Чавашгосиздат, 1958–1966.

Петров Н. Ватä тёпчевçё–тälмач / Н. Петров // Ялав. 1966. № 12. С. 25.

Алексеев А. Паллä чёлхеçё / А. Алексеев // Коммунизм ялавё. 1971. 4 дек.

Алексеев А.А. Пархатарлä пурнäç / А.А. Алексеев // Коммунизм ялавё. 1976. 7 дек.

Алексеев А.А. Йрми–канми ёçчен çинчен / А.А. Алексеев // Коммунизм ялавё. 1981. 22 нояб.

Павлов И. Пархатарлä кун–çул / И. Павлов // Тäван Атäл. 1981. № 12. С. 74.

Сергеев В.И. Пирён Наум Андреевич / В.И. Сергеев // Ялав. 1981. № 12. С. 17.

Иванов В. Ехремкаssi ёсчахё / В. Иванов // Ялав. 1993. № 4. С. 31.

Иванов В. Феномен / В. Иванов // Тäван Атäл. 1996. № 6. С. 29.

* * *

Петров Н.П. Н.А. Андреев / Н.П. Петров // Ученые записки / НИИ яз., лит., истории и экономики при Совете Министров Чуваш. АССР. Чебоксары, 1963. Вып. 22. С. 298–300.

Иванов Н. Неутомимый переводчик и исследователь / Н. Иванов // Молодой коммунист. 1971. 16 дек.

Федотов М. Неутомимый труженик науки / М. Федотов // Совет. Чувашия. 1981. 22 нояб.

Наум Андреевич Андреев (1891–1984): [Некролог] // Совет. Чувашия. 1984. 4 сент.

Федотов М. Н.А. Андреев / М. Федотов // Совет. тюркология. 1984. № 5. С. 105–106.

Федотов М.Р. Н.А. Андреев // Федотов М.Р. Исследователи чувашского языка / М.Р. Федотов. 2–е изд., доп. Чебоксары, 2000. С. 150–151.